

Field topping, vogels en vleermuizen vervangen chemie

Sportpark Zuilen in Utrecht experimenteert volop met chemievrij beheer van sportvelden. Met 'field topping' wordt onkruid bestreden. Verder houden vogels en vleermuizen schadelijke insecten in bedwang. De eerste ervaringen van deze proeven zijn positief, beheerders en gebruikers zijn enthousiast.

Sportpark Zuilen is dit voorjaar flink in het nieuws geweest. Er is een fors aantal nestkasten opgehangen om schadelijke insecten op een natuurlijke manier te bestrijden. Ondermeer nieuwssite nu.nl schreef erover. Deze media-aandacht heeft geleid tot veel reacties. „We zijn regelmatig benaderd door andere gemeenten die ook interesse hebben in deze methodiek. Dat is leuk, maar overigens hebben we dit niet zelf bedacht, maar ook van anderen afgekeken”, aldus Michiel van Koningsbruggen, projectleider cultuurtechniek van de gemeente Utrecht. De filosofie is dat koolmezen, spreeuwen en vleermuizen zich hier nestelen en de sportvelden gebruiken als foeragegebied.

José Hoogstraten is samen met Willem Gijsbertsen beheerder van ondermeer Sportpark Zuilen. Samen zijn ze volop in de weer om het gebruik van chemie uit te bannen. Aan enthousiasme en ideeën geen gebrek bij deze mannen. „We krijgen hierin 200% medewerking van de gemeente. Dat is heel fijn”, aldus Hoogstraten. De nestkasten die zijn opgehangen worden langzaamaan gevonden door de vogels. Enkele koolmezen hebben hun intrek genomen in een nestkastje. „De natuur moet gelokt worden, dat duurt eventjes, maar de eerste bewoners vliegen al af en aan”, zegt Hoogstraten tevreden. Tegen de sporthal hangt hij nog vijf kasten voor vleermuizen. Onderzoek heeft aangetoond dat er drie soorten vleermuizen in deze omgeving zitten. Deze gaan 's nachts vliegen, waardoor ze insecten vangen die op de verlichting af komen. Op het dak van de kleedkamergebouwen hebben de beheerders grind gelegd waar scholeksters zich nestelen. Deze zijn inmiddels aan het broeden. „Ik zie ze nu met hun lange snavel engerlingen en emelten uit de sportvelden vangen. Die kunnen in ieder geval geen schade meer aanrichten”, constateert Hoogstraten.

Field topping

Een andere proef voor het chemievrij sportveld beheer heeft betrekking op onkruidbestrijding. Traditioneel werd dit altijd chemisch bestreden. Bij Sportpark Zuilen is ervoor gekozen om te experimenteren met field topping. Daarbij wordt met de 'Topfieldmaker' de bovenlaag van het sportveld verwijderd. Juist in deze 1,5 tot 2 cm dikke laag bevinden zich de meeste onkruiden. Deze worden letterlijk van het veld gesneden. De wortels van de onkruiden worden dermate beschadigd dat ze afsterven. De wortelvoet van het gewenste gras zit wat dieper, waardoor deze wel gewoon doorgroeit. De laag die verwijderd is, wordt afgevoerd naar de composthoop. Na het field toppen, wordt het gras opnieuw bezand en ingezaaid. „Bezanden is noodzakelijk omdat er ook een klein laagje grond verwijderd wordt”, licht de projectleider toe. Daarna wordt het ingezaaid en groeit het veld snel dicht. Doordat het veld snel dichtgroeit, krijgt ingewaaid onkruidzaad nauwelijks kans om te kiemen.

Het fieldtoppen is in juni 2016 uitgevoerd. De verwachting is dat de behandeling elke drie jaar opnieuw moet worden uitgevoerd. „Die ervaring gaan we nu opdoen. Het zou kunnen dat het bijvoorbeeld pas na vier of vijf jaar weer noodzakelijk is. Het is voor ons trial en error.” Behalve voor fieldtoppen, is er ook naar andere mogelijke alternatieven voor chemie gekeken. Zo zijn ook intensiever maaien en extra verticuteren in beeld geweest. „We hebben ervoor gekozen om met fieldtopping te experimenteren, omdat we dan de oorzaak van het probleem weghalen”, licht Van Koningsbruggen toe.

Fors minder onkruid

Beheerder Hoogstraten is enthousiast. „Het resultaat van de Topfieldmaker is echt super. We zien dit jaar zeker 90% minder onkruid op het veld, waardoor de mat een stuk beter bespeelbaar is. Weegbree geeft bijvoorbeeld kale plekken waardoor spelers uitglijden. Dat zit er nu niet in. De verenigingen zijn er ook erg tevreden over”. Field topping is precies tot de lijnen toegepast. Dat is in de praktijk goed terug te zien. Net buiten de lijnen staan madeliefjes en andere ongewenste kruidachtige in het gras. Binnen het veld niet. De beheerders willen daarom ook de manier van maaien aanpassen. „Met de kooimaaiër maaien we het veld. De stroken ernaast maaien we met de cirkelmaaiër. Echter, in de bak van de cirkelmaaiër blijven onkruidzaden plakken, waardoor we onkruid van plek A naar plek B brengen. Dat willen we niet. We willen daarom tot de leunhekken met de kooimaaiër maaien en de rest met de hand. Zo voorkomen we besmettingen”, licht Hoogstraten de plannen toe. De ervaringen met de Topfieldmaker zijn zo goed dat er in juni / juli nog twee velden op de rol staan om zo behandeld te worden. Deze worden van leunhek tot leunhek gefieldtopped. „Het gevaar op verspreiding van onkruiden vanuit de uitloop is daarmee tot een minimum beperkt. „Verder gaan we dan weer proeven doen met ander graszaad en ander beheer. Op die manier leren we elke keer weer bij”, aldus Hoogstraten.

KADER: Feiten en cijfers Sportpark Zuilen

De kosten voor fieldtopping bedragen ca. € 7.500 per veld. Daarmee is het -naar het zich nu laat aanzien- duurder dan de inzet van gewasbeschermingsmiddelen. Maar dat is nog niet met zekerheid te zeggen. Wanneer uit de proef blijkt dat de velden bijvoorbeeld niet elke drie maar elke vier of vijf jaar behandeld hoeven te worden, is de berekening weer anders. Sportpark Zuilen bestaat uit een sporthal, 6 buitenvelden, een zandveld en een multiveld met voetbal, hondensport, cricket, powerleague 5a-side en beachsporten.